

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Narodna letna 60 Din za inosemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3112

Strokovne nadaljevalne šole in učiteljstvo narodnih šol

Ali je po novi uredbi mogoč napredek in dvig strokovnega nadaljevalnega šolstva?

Ze meseca januarja t. l. je bila v »Službenih novinah« objavljena »Uredba o organizaciji, učnem načrtu, strokovni izobrazbi učiteljev in uporabi učbenikov v strokovno nadaljevalnih šolah«. Učiteljsko združenje je, kot legalen zastopnik vsega učiteljstva, torej tudi onega, ki je te šole ustanovljalo in dvignilo na današnje višino, zavzelo k tej uredbi svoje stališče in poslalo svoje spremenjalne predloge na vsa merodajna mesta. Tudi takrat, ko je bila v letu 1934. ta uredba še v osnutku in je Delavska zbornica v Ljubljani izdala znano brošuro »Strokovno nadaljevalno šolstvo in vajenci v dravski banovini« se je Udruženje zanimalo za ta problem ter sodelovalo pri sestavi spremenjalnih predlogov in je prav »Učiteljski tovariš« priobčil nekaj člankov o tem vprašanju, da bi se zadeva obravnavala pred širšo javnostjo. Osnovnošolsko učiteljstvo, ki je ustanovljalo, gojilo in dvigalo strokovno šolstvo v Sloveniji se je tudi takrat v polni meri zavzemalo za dvig in procvit tega šolstva. Ta ugotovitev je potrebna, da se ne bi porodilo morda kje mišljenja, da se nismo pravočasno zavzemali za pravilno rešitev tega vprašanja.

Z uveljavitvijo nove »Uredbe o strokovnem nadaljevalnem šolstvu«, ki je bila spopolnjena z »Izvršno uredbo« izdano od strani kr. banske uprave, stopa naše strokovno nadaljevalno šolstvo v povsem novo fazo. Nočemo ponavljati utemeljenih pomislekov, ki so bili objavljeni v že omenjeni brošuri in v »Učiteljskem tovarišu« pač pa moramo načeti vprašanje, ali je po novi uredbi mogoč dvig strokovnega nadaljevalnega šolstva ali ne.

Z letošnjim šolskim letom se je pričelo v vseh strokovno nadaljevalnih šolah z izvajanjem nove uredbe. Ako bi mogli pričakovati od nove uredbe, da bi povzročila v tem šolstvu preobrat, kateremu bi nujno sledil dvig in napredek strokovnega nadaljevalnega šolstva, tedaj bi bilo prav osnovnošolsko učiteljstvo tisto, ki bi z vso odkritosrčnostjo pozdravljalo to novo uredbo, ker bi videlo v tem izpolnjenju svoje dolgoletno prizadevanje, dvigniti to šolstvo na najvišjo možno stopnjo. Poudariti moramo, da smatramo strokovno nadaljevalno šolstvo kot važen del narodnega šolstva, zato se tudi zanj zavzemamo, in prav iz tega razloga, ker smo se brigali in prizadevali čim bolj izpopolniti to šolstvo in nismo teh brig in prizadevanj opustili, moramo ugotoviti, da nikakor ne moremo pozdravljati nove uredbe, ne moremo pozdravljati njenega uveljavljanja, a pozdravljati tudi ne moremo načina, kako se ta uredba uvaja. Dolgoletna praksa na teh šolah nas opravičuje in sili do prepričanja, da ni strokovno nadaljevalno šolstvo z novo uredbo ničesar pridobilo, pač pa je mnogo izgubilo. Te svoje trditve hočemo tudi utemeljiti. Ker je pa nemogoče dotakniti se prav vseh nedostatkov, zato se omejimo le na najvažnejše.

Občni učni načrti predvidevajo za strokovne nadaljevalne šole povsem nove predmete, ki jih v dosedanjih načrtih ni bilo. Ti predmeti so: osnovni pojmi fizike in kemije, narodni zemljepis z domačo zgodovino, slovenski jezik in higijena. Za vse te nove uvedene predmete ni nikakega, niti okvirnega, niti podrobnega načrta, niti navodil, a vendar je pouk v I. razredu počel po novi uredbi že s 1. septembrom. Kakšen bo učni postopek? Kakšni uspehi? Nemogoče je to predvideti v naprej, vendar se povsem sigurno lahko trdi, da bo nastala pri izvajanju uredbe v tem pogledu velika zmeda. Vsa učitelja bo učil po svoje, vsakdo pa bo poučeval povsem nekaj drugega in niti dva razreda od vseh obstoječih šol ne bosta predelala vsaj približno slično snov iz enega in istega predmeta. — Edino pravilno bi bilo, da bi stopila uredba v veljavo šele takrat, ko bi se najprej izdelali in predpisali novi učni načrti.

Število vajencev v posameznih razredih je absolutno preveliko, kajti osnovne šole v katerih imajo po večini strokovne nadaljevalne šole pouk, nimajo tako velikih šolskih sob, da bi bilo mogoče poučevati, recimo strokovno risanje, v tako močnih razredih. Pri tem risanju uporabljajo učenci velike risalne deske in tudi modele, za kar morajo imeti tudi dovolj prostora.

Za bodoči razvoj strokovnega nadaljevalnega šolstva je naravnost usoden člen 39. — Pray ta člen je tisti, ki nikakor ne bo dopustil, da bi se to šolstvo razvijalo in dvigalo, marveč bo leto za leto sledilo nazadovanje. Zaradi lažjega razumevanja našega stališča ga navajamo v celoti:

»V prvi razred strokovne nadaljevalne šole se vpišejo učenci, ki so dovršili štiri razrede osnovne šole ali pripravljani razred po tretjem odstavku člena 11 te uredbe.

V drugi razred se vpišejo učenci, ki so dovršili drugi razred strokovne nadaljevalne šole, prvi razred višje narodne, meščanske ali srednje šole, ali prvi razred moške ali ženske obrtne šole.

V tretji razred se vpišejo učenci, ki so dovršili drugi razred strokovne nadaljevalne šole, drugi razred višje narodne šole, meščanske ali srednje šole, ali drugi razred moške ali ženske obrtne šole.

Po teh določbah, bi torej mogli vstopiti v drugi razred tudi učenci, ki so dovršili prvi razred višje narodne, meščanske ali srednje šole, a v tretji z dovršenim drugim razredom omenjenih šol. Ti učenci ne bodo razpolagali z zadostno strokovno predizobrazbo, da bi mogli učiteljstvo v tretjem razredu nadaljevati s strokovnim poukom in doseči take uspehe kot doslej, marveč se bo moralo poučevati v tretjem razredu snov I. in II. razreda. V vseh krajih kjer obstoja le dvorazredna šola, bo pa njen obstoj sploh ogrožen. Obstoja tudi možnost, da bodo mojstri jemali v uk le take vajence, ki so dovršili vsaj dva razreda gori navedenih šol, ker jih bodo

morali potem pošiljati v strokovno nadaljevalno šolo le eno leto. Tudi se moramo zavdati dejstva, da smo doslej imeli že silno veliko število vajencev, ki so dovršili I. ali II. razred višje narodne, meščanske ali srednje šole, vendar so tudi taki ostajali po večini v I. razredu in povsem pravilno dovršili celo strokovno nadaljevalno šolo. Trgovske nadaljevalne šole so imele ponekod že doslej uveden pogoj za vstop v I. razred. Vpisati se je mogel v I. razred le tak učenec, ki je dovršil 2 ali 3 razrede omenjenih šol.

Predpisi člena 39 te uredbe utegnejo imeti tudi nedogledne socialne posledice za učence z nižjo izobrazbo, ker jih mojstri ne bodo hoteli jemati v uk.

Ali je mogoče, da bi se po takih določbah strokovno nadaljevalno šolstvo dvigalo? Ne! Mogoče je samo eno, da bo število učencev od dne do dne padalo. Če smo prišli do takega zaključka, tedaj moramo ugotoviti, da po novi uredbi o strokovnih nadaljevalnih šolah ni mogoč dvig in napredek tega šolstva, marveč je mogoče edino nazadovanje. Učiteljstvo je naredilo vse, da bi se to ne zgodilo in ga zaradi posledic, ki se bodo pokazale pozneje, ne zadene nikaka krivda.

Ko se je ob neki priliki razpravljalo na važnem mestu o uvedbi nove uredbe je padel tudi klic: »Hvala Bogu sedaj bo obrtno nadaljevalna šola zares obrtna in ne navadna ponavljalna šola!« Mi pa ključemo k temu: »Zalibog sedaj bo strokovna nadaljevalna šola, v kolikor bo še ostala, bolj navadna ponavljalna nego strokovna.

Velik dar Jugoslov. učiteljskemu udruženju — nova ustanova JUU

Meceni in veliki dobrotniki JUU — Ustanova Mare in Milana Rabrenovića — Priznanje smeri dela sedanje uprave JUU

Glavnemu odboru Jugoslovenskega učiteljskega udruženja v Beogradu.

Z željo, da pomagava učiteljstvu, njihovim rodbinam in učiteljskim sirotam kolikor moreva, poklanjava v spomin naših umrlih otrok: Radmile, Nadežde, Božidara in Srbo-ljuba Jugoslovenskemu učiteljskemu udruženju v Beogradu najin prostor v Banji Koviljači v velikosti približno 3700 m² z željo, da ga Udruženje ne proda, marveč da postavi sčasoma in po možnosti na njem dom za učitelje-ice, njihove rodbine, ali učiteljske sirote. Zemljeknjižni prepis se lahko izvrši vsak čas.

4. septembra 1935. v Beogradu.

Mara in Milan Rabrenović, učitelja v poklju.

Izvršni odbor JUU je obema dobrotnikoma izrazil najiskrenejšo zahvalo za velik dar a tovariš Dimnik, predsednik JUU je poslal naslednjo brzojavko:

Mara in Milan Rabrenović — Banja Koviljača

Za veliko gesto napram Jugoslovenskemu učiteljstvu in Udruženju izrekam v imenu JUU obema mecenoma najtoplejšo zahvalo. Glavna uprava smatra Vaš velik dar kot poseben izraz zaupanja in priznanja za delo in smer sedanje uprave. Sprejmita to kot prvi izraz hvaležnosti in spoštovanja, ki ga goji jugoslovensko učiteljstvo do ugledne obitelji Rabrenović.

Ivan Dimnik.

JUU sekcija za dravsko banovino je poslala sledeče zahvalno pismo:

Ljubljana, 10. septembra 1935.

Visokospoštovana gospa Mara in gospod Milan Rabrenović, Banja Koviljača.

Obveščeni o plemenitem daru zemljišča v Banji Koviljači, ki sta ga naklonila Jugoslovenskemu učiteljskemu udruženju, čuti podpisana sekcija za prijetno dolžnost, izreči Vama svojo najpriskrenejšo zahvalo. Ta dar ne dokazuje le velike stanovske zavesti in ljubezni darovalcev do učiteljskega stanu in njegove organizacije, marveč je istočano svetel vzor največje pripravljenosti z osebnimi žrtvami pomagati onim našim tovarišem in tovarišicam, ki so pomoči najbolj potrebni. To velikodušno gesto zna ceniti učiteljstvo naše banovine tem bolj, ker v zgodovini svoje stanovske organizacije skoraj ne pozna večjih dobrotnikov in je prišlo do svojih gospodarskih in socialnih ustanov šele po dolgoletnem trudapolnem zbiranju potrebnih sredstev.

Sprejmita, prosimo, spoštovana gospa tovarišica in gospod tovariš, velika dobrotnika učiteljskega udruženja in ustanovitelja novega vira socialnih dobrin za celo vrsto učiteljskih generacij, obenem s priskrebnim zahvalo tudi zagotovilo našega globokega spoštovanja. Jugoslovensko učiteljsko udruženje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani:

Franja Završanova, l. r. Metod Kumelj, l. r. Predsednica: Tajnik:

G. Milan Rabrenović, referent ministrstva prosvete in bivši predsednik JUU.

Ga. Mara Rabrenović, učiteljica v p.

V naših pravilih obstojajo tudi ustanovni člani in dobrotniki udruženja. V poročilu JUU za XV. glavno skupščino najdemo na strani 32. tudi našete vse velike dobrotnike in tudi dobrotnike našega udruženja. Med 15. velikimi dobrotniki najdemo tudi imeni: gospa Mara Rabrenović, učiteljica — Beograd in Milan Rabrenović, referent ministrstva prosvete, Beograd. Priznati moramo, da je v našem udruženju le malo takih dobrotnikov, kakor sta ravno omenjena člana našega udruženja. Ze doslej sta se izkazala v večih primerih s svojimi uslugami in prispevki udruženju, a danes moramo s posebno velikim veseljem obvestiti članstvo o njihovi novem velikodušnem daru učiteljskemu udruženju.

Plemenita prijateljca učiteljske organizacije gospa Mara in gospod Milan Rabrenović sta namreč poslala sledeče pismo:

VSEBINA:

Strokovne nadaljevalne šole in učiteljstvo narodnih šol.
Velik dar Jugoslov. učiteljskemu udruženju — nova ustanova JUU.
Stališče k prevedbi kontraktualcev.
Protj razdiranju učiteljskih vrst.
Vprašanje učiteljske izobrazbe na IV. mednarodni konferenci za javni pouk v Zenevi.
Listek: Za ali proti?
Naš rod — razredno čtivo.
Splošne vesti. — Osebnne zadeve. — Učiteljski pravnik. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo. — Novosti na knjižnem trgu.

Velik in plemenit dar gospe Mare in gospoda Milana Rabrenovića, poklonjen celokupnemu jugoslovenskemu učiteljstvu nas navdaja z eno edino mislijo, da je vsaka zahvala premajhna, vendar lahko trdimo, da bo ta plemeniti dar naletel na odmev hvaležnosti med vsem učiteljstvom.

Ob tej priliki ko poudarjamo izraze svoje najpriskrenejše zahvale izražamo tudi iskreno željo, naj bi plemeniti dobrotnika krepka in zdrava še dolgo uživala v poklju sadove svojega plodnega in uspehov polnega življenja.

Stališče k prevedbi kontraktualcev

Temeljni postulat naših teženj je, kakor je bilo poudarjeno že v članku »U. T.« z dne 15. VIII., da se kontraktualcem s sprejemom v državno službo nostrificira in šteje v napredovanje in pokojnino vsa doba, ki so jo prebili v službi naroda kot učitelji ali kot prosvetni delavci.

Sedanji položaj kontraktualcev je daleč od tega edino pravičnega principa in bomo morali strnjeno započeti to akcijo, da dosežejo sebi in svojemu delu pravo veljavo in priznanje.

Tovarišem, ki so službovali na zasebnih šolah, se osporava ta doba pri štetju let za pokojnino. Vzrok: nedostajanje zakonske osnove v zakonu o uradnikih in v čl. 54 zakona o državljanstvu.

V času od I. IV. 1931 do novembra 1934 se je štela kontraktualnemu učiteljstvu ob postavitvah v državno službo kot podlaga za grupo le službena doba v inozemstvu (čl. 54 zakona o državljanstvu). Obratno, v času od novembra 1934 pa se osporava postavljenec kot podlaga za grupo prav službena doba v inozemstvu, ker da čl. 58 uradniškega zakona govori le o kontraktualni službeni dobi, po kateri se ob prehodu v državno službo dodeli položajna grupa.

Tak je položaj. Kar je veljalo prej, zdaj več ne velja, kar zdaj velja, ni veljalo prej. Obakrat pa so bili oškodovani kontraktualci. Veljati bi moralo oboje, ker ni bil z nikakim zakonskim določilom doslej derogiran člen 54 zakona o državljanstvu, a postavitev v času od novembra 1934 so se izvršile mimo člena 58 zakona o uradnikih.

Ako bi obveljalo tolmačenje zakonskih določil tako, da bi bil merodajen za dodelitev položajne grupe le čl. 58 zakona o uradnikih, bi bili novopostavljeni kontraktualci deležni pripravniške in kvečjemu devete skupine, a najtežja službena leta bi šla po zlu. Z mirno vestjo lahko zapišemo, da to ni v nameri čl. 58 U. z., ker je zakonodajalec ob sestavljanju tega člena upošteval veljavnost čl. 54 zakona o državljanstvu.

Poseben in pereč problem so izpiti učiteljev emigrantov. Učitelji, ki so po vojni ostali v domačiji, da vrše svojo poklicno in narodno dolžnost, so mogli opraviti praktični učiteljski izpit pač le po predpisih tamkajšnjih oblasti. In predpisi o opravljanju praktičnega izpita so bili do l. 1923 enaki predpisom, ki veljajo pri nas in ki so veljali v bivši Avstriji. Ako se ne priznava veljavnost praktičnih izpitov po teh predpisih učitelju emigrantu, bi se ne smelo priznati veljavnosti niti izpitom, ki so jih napravili tovariši še za Avstro-Ogrske. Razlogi: 1. Učitelju, narodnemu delavcu izven meje Jugoslavije je bilo prav tako nemogoče opraviti praktični izpit v Jugoslaviji, kot učitelju v tistem času, ko Jugoslavije še ni bilo. 2. Praktični izpiti so se vršili do l. 1923 v domačiji v slovenskem jeziku, izpraševali so slovenski profesorji in učitelji. Ti izpiti bi torej nikakor ne smeli biti predmet spornosti.

Mlajši tovariši so napravili v domači zemlji drugi izpit po drugačnih predpisih. — Odzvali so se dolžnosti izpita in ker niso imeli ne prilike ne možnosti, da ga napravijo drugače, bi se jim moral isti izpit priznati po času in veljavi takoj, ko ga tu dopolnijo in nostrificirajo.